

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Національний університет «Одеська юридична академія»

**ЄВРОПЕЙСЬКІ ОРІЄНТИРИ РОЗВИТКУ
УКРАЇНИ В УМОВАХ ВІЙНИ
ТА ГЛОБАЛЬНИХ ВИКЛИКІВ ХХІ СТОЛІТТЯ:
СИНЕРГІЯ НАУКОВИХ, ОСВІТНІХ
ТА ТЕХНОЛОГІЧНИХ РІШЕНЬ**

МАТЕРІАЛИ
Міжнародної науково-практичної
конференції

19 травня 2023 року

У двох томах

Том 1

Видавництво
«Юридика»
2023

УДК 005.332.2(4):316.42(477)"364""20"(062.552)
Є24

Рекомендовано до друку Вченою радою
Національного університету «Одеська юридична академія»
(протокол № 3 від 16.06.2023 р.)

За загальною редакцією **С. В. Ківалова**.

Відповідальний за випуск **М. Р. Аракелян**.
Матеріали видано в авторській редакції.

Європейські орієнтири розвитку України в умовах війни та
Є24 глобальних викликів XXI століття: синергія наукових, освітніх
та технологічних рішень : у 2 т. : матеріали Міжнар. наук.-
практ. конф. (м. Одеса, 19 травня 2023 р.) / за загальною редак-
цією С. В. Ківалова. – Одеса : Видавництво «Юридика», 2023. –
Т. 1. – 790 с.

ISBN 978-617-8263-39-3

Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Європейські орієнтири розвитку України в умовах війни та глобальних викликів XXI століття: синергія наукових, освітніх та технологічних рішень». У першому томі збірника містяться наукові напрацювання вчених, практиків, військовослужбовців у теоретичній та емпіричній площині в умовах повномасштабного військового вторгнення у сферах філософських основ, загальної теорії та історичних досліджень держави і права, актуальних проблем світових соціально-політичних процесів, соціології та психології. Висвітлено питання загроз національній безпеці в їхньому конституційному вимірі, у рамках міжнародного та європейського права, трудового права та права соціального забезпечення, земельного, аграрного та екологічного права, пов'язані з функціонуванням економіки та підприємництва в умовах європейського вибору України. Розглянуто проблеми інформатизації та цифровізації суспільства, захисту інформації та кібербезпеки в умовах військового вторгнення, питання методики викладання іноземних мов, теорії та практики перекладу, проблеми лінгвістики та журналістики.

Збірник розраховано на наукових та науково-педагогічних працівників, здобувачів вищої освіти, практичних працівників у сферах юридичної, економічної, соціологічної, політологічної, психологічної, філологічної наук, журналістики та кібербезпеки тощо.

УДК 005.332.2(4):316.42(477)"364""20"(062.552)

ISBN 978-617-8263-37-9 (у 2 т.)
ISBN 978-617-8263-39-3 (т. 1)

© Національний університет
«Одеська юридична академія», 2023

АФАНАСЬСВА МАР'ЯНА ВОЛОДИМИРІВНА

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
професор кафедри конституційного права, доктор юридичних наук,
професор*

МОТИВОВАНА ОЦІНКА СУДОМ АРГУМЕНТІВ УЧАСНИКІВ СПРАВИ: КОНВЕНЦІЙНИЙ ТА НАЦІОНАЛЬНИЙ СТАНДАРТ

Якість рішення суду залежить від якості його обґрунтування та викладу підстав прийняття. Суду необхідно дати відповідь на аргументи сторін, учасників справи. Це полегшує розуміння рішення сторонами та є гарантією проти свавілля; це важливий запобіжник, оскільки він дає можливість сторонам переконатися у тому, що їхні доводи були досліджені, а отже, суддя взяв їх до уваги [1].

Цивільний та Господарський процесуальні кодекси України, Кодекс адміністративного судочинства України передбачають, що у мотивувальній частині рішення суду зазначається, зокрема, мотивована оцінка кожного аргументу, наведеного учасниками справи, щодо наявності чи відсутності підстав для задоволення позову (стаття 246 КАСУ, стаття 265 ЦПКУ, стаття 238 ГПКУ). Цивільний процесуальний кодекс (стаття 265) та Господарський процесуальний кодекс України (стаття 238) передбачають, що суд може таку оцінку не надавати, якщо аргумент: (1) очевидно не стосується предмета спору, (2) є явно необґрунтованим або (3) неприйнятним з огляду на законодавство чи усталену судову практику. Кодекс адміністративного судочинства України таких винятків не містить, тобто всі аргументи сторін в адміністративній справі мають бути оцінені судом [2, с. 42]. Проаналізуємо як виконуються зазначені приписи процесуальних кодексів в судовій практиці та чи знаходять всі аргументи сторін оцінку суду.

Певним трендом останніх років в юридичній спільноті стало посилення в процесуальних документах на практику Європейського суду з прав людини (далі – ЄСПЛ), але не завжди такі посилання є доцільними та відповідними суті самої Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод (далі – Конвенція) [3].

Однією з основних цілей Конвенції є забезпечення мінімального рівня захисту основних прав людини у всіх державах-учасницях. Тобто положення Конвенція є мінімальним стандартом захисту, який мають гарантувати держави, нижньою межею того, що може особа очікувати від держав, з точки зору дотримання та захисту основних прав і свобод. Однак, у своєму внутрішньому законодавстві держави мають право забезпечувати вищий рівень захисту. Це прямо підтверджується статтею 53 Конвенції такого змісту: «Ніщо в цій Конвенції не може бути витлумачене як обмеження або применшення будь-яких прав людини та основних свобод, які можуть бути забезпечені законами будь-якої Високої Договірної Сторони або будь-якою іншою угодою, стороною якої вона є».

Поняття мінімального захисту, підтверджене статтею 53 Конвенції, дозволяє державам-учасницям розширити обсяг захисту та гарантувати

додаткові матеріальні та процесуальні права. Суд в своїх рішеннях підтверджував, що стаття 53 Конвенції припускає такий додатковий національний захист і що, ніщо не заважає державам прийняти ширше тлумачення, що тягне за собою сильніший захист прав і свобод в рамках їх національних правових систем [4]. До того, ЄСПЛ ухвалив, що Конвенція не може розглядатися як така, що применшує додатковий захист, якщо він надається на національному рівні [5].

Стаття 53 Конвенції передбачає «застереження про найбільш сприятливий режим» або інакше «правило пріоритету» [6], згідно з яким пріоритет має бути відданий тому положенню, що забезпечує найкращий захист основного права людини, незалежно від того, забезпечується цей захист міжнародним договором чи національним законодавством.

Однак, при оцінці аргументів сторін в судових рішеннях національні суди всіх інстанцій та юрисдикцій посилаються на справу «Серявін та інші проти України» від 10 лютого 2010 року. Судами цитується пункт п. 58 цього рішення наступного змісту: «Суд повторює, що згідно з його усталеною практикою, яка відображає принцип, пов'язаний з належним здійсненням правосуддя, у рішеннях судів та інших органів з вирішення спорів мають бути належним чином зазначені підстави, на яких вони ґрунтуються. Хоча пункт 1 статті 6 Конвенції зобов'язує суди обґрунтовувати свої рішення, його не можна тлумачити як такий, що вимагає детальної відповіді на кожен аргумент. Міра, до якої суд має виконати обов'язок щодо обґрунтування рішення, може бути різною в залежності від характеру рішення (рішення у справі «Руїс Торіха проти Іспанії» від 9 грудня 1994 року, серія А, N 303-А, п. 29)» [7].

За параметрами пошуку «Серявін та інші проти України» в Єдиному реєстрі судових рішень знайдено 150524 документів, з них за формою судочинства адміністративне – 87725, господарське – 30732, цивільне – 29763 [8]. Саме стільки разів судові інстанції посилалися на цю справу, обґрунтовуючи, як правило, відсутність в судовому рішенні оцінки всіх аргументів і доводів сторін та фактично не виконуючи імперативні норми процесуальних кодексів, про надання мотивованої оцінки кожному аргументу.

Слід зазначити, що справу «Серявін та інші проти України» розпочато за заявою, поданою проти України до ЄСПЛ у 2003 році. З чого стає очевидним, що редакції процесуальних кодексів, які діяли на час розгляду справ заявників в національних судах, взагалі не передбачали таких гарантій, як надання судом мотивованої оцінки всім аргументам учасників справи. Саме тому за «правилом пріоритету», встановленого статтею 53 Конвенції, мінімальний конвенційний стандарт на той час був єдиним, який міг бути застосований ЄСПЛ в цій справі. На сьогодні ж національні процесуальні кодекси передбачають чітко сформульований обов'язок суду надати мотивовану оцінку всім аргументам учасників справи. Високий національний стандарт не може ігноруватися судами та й ще з посиланням на Конвенцію та практику ЄСПЛ для виправдання регресу у захисті права на справедливий суд.

Список використаних джерел:

1. Висновок № 11 (2008) Консультативної ради європейських суддів до уваги Комітету Міністрів Ради Європи щодо якості судових рішень (п.п. 34, 35, 38). URL: https://court.gov.ua/userfiles/visn_11_2008.pdf
2. Афанасьєва М. В. Правова аргументація та юридичне письмо : монографія. Одеса : Видавництво «Юридика», 2023. 124 с.
3. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод (з протоколами). URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_004#Text
4. Gestur Jónsson and Ragnar Halldór Hall v Iceland [gc] 68273/14 and 68271/14 (ECtHR, 22 December 2020) para 93. <https://hudoc.echr.coe.int/fre?i=001-207115>
5. Micallef v Malta 17056/06 (ECtHR, 15 January 2008) paras 44–45. URL: <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-84427>
6. Gerards J. (2022). Article 53 echr and Minimum Protection by the European Court of Human Rights, *European Convention on Human Rights Law Review*, 3(4), 451-480. DOI: <https://doi.org/10.1163/26663236-bja10053>
7. Справа «Серявін та інші проти України» (Заява № 4909/04). URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/974_672#Text
8. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/>

Ключові слова: аргумент, правова аргументація, обґрунтоване судове рішення, практика Європейського суду з прав людини.

Key words: argument, legal reasoning, reasoned court decision, practice of the European Court of Human Rights.

MISHYNA NATALIA

*National University “Odesa Law Academy”,
Professor of the Department of Constitutional Law, Doctor of Law, Professor*

AXIOLOGY OF THE IMPLEMENTATION OF EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS’ JUDGEMENTS IN UKRAINE (SUBSIDIARITY)

Nowadays the principle of subsidiarity is quite popular in Ukrainian scientific literature. In addition, it is also a popular topic for the authors of the quasi-scientific articles, which reveal the problems of the organization of public power. This provides the basis for the potential of this principle to be used to the maximum in Ukraine. Therefore, an important scientific direction is to study the content of this multifaceted principle.

At the current stage, in the Ukrainian legal literature on constitutional and administrative law, the principle of subsidiarity is mentioned in the municipal context. There were even proposals to include this principle into the text of the Constitution of Ukraine by the authors of the numerous draft laws of Ukraine on “On Amendments to the Constitution of Ukraine (Regarding Decentralization of Power)” – for example, drafts with this name reg. No. 4178a dated June 26, 2014, reg. no. 2598 dated December 13, 2019, Registry No. 2598-a dated December 27, 2019 etc.

СЕКЦІЯ 15

ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ СУЧАСНОЇ ПЕДАГОГІКИ, ЛІНГВІСТИКИ ПРАВА ТА ЗМІ

Мамич Мирослава Володимирівна, Шевченко-Бітенська Олена Валентинівна	
Нормативність уживання термінів освітньо-професійних програм . . .	676
Колеснік Валентина Олександрівна	
Навчальні заклади в Одесі та Миколаєві початку ХІХ століття в історії інших європейських народів.	679
Завальська Любов Володимирівна, Кісельова Анастасія Андріївна	
Семантичні зміни лексеми «звільнення» та «агресія» в українському медіадискурсі	682
Заєць Ганна Вікторівна	
Лінгвістична компетентність у професійній сфері юриста	685
Назаренко Оксана Миколаївна, Занько Олена Валентинівна	
Мовностилістичні особливості політичних промов Володимира Зеленського.	687
Лук'яненко Валентина Володимирівна, Вадаська Світлана Валеріївна,	
Корбут Оксана Григорівна	
Розвиток навичок критичного мислення студентів засобами проектного навчання на заняттях з англійської мови професійного спрямування	691
Матієнко В'ячеслав Леонідович	
Інтеграція системи вищої освіти України в європейський освітній простір	693

СЕКЦІЯ 16

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ СУЧАСНОЇ ЖУРНАЛІСТИКИ

Колкутіна Вікторія Вікторівна	
Трансформація комунікативних стратегій і тактик у медіатекстах: до проблеми дефініції	696
Маляренко Тетяна Анатоліївна	
Метод кейс-стаді у дослідженнях конфліктів в інформаційному просторі	699
Скалацька Олена Віталіївна	
Вірусний контент як ефективна комунікація	701
Жугай Віталій Йосипович	
Нові перспективи використання «Твіттер» в українській журналістиці	703